

Wiadomości krajowe.

Uwiedomienie

C. K. Rządu krajowego.

Najisniejszy Pan naywyższą uchwałę z dnia 16. Października r. z. i stosownie do przepisów naywyższego uniwersału z dnia 3. Grudnia 1820 nadadź raczył Leopoldowi Grün mieszczaninowi w Wiedniu na Wideni przy ulicy długiej pod Nrm. 479 mieszkającemu, pięcioletni przywilej na poprawę robienia octu sztucznoego, zupełnie kwaśnego, w smaku do sztuoznego i bardzo podobnego, taniego, bardzo klarownego i trwałego. Wydział lekarski nie znajduje przeciw wykonywaniu niniejszego przywileju żadney przeszkody we względzie zdrowia, pod tym iednak warunkiem, żeby uprzywileiowany fabrykat, nie iako pospolity ostryw ocet, lecz zawsze tylko pod nazwiskiem octu Bertramowego, obwieszczony i przedawany był.

Najisniejszy Pan naywyższą uchwałę z dnia 10. Lutego r. b. nadsć raczył następujące przywileia: 1) Józefowi Rossmann, przełożonemu urzędnikowi ekonomicznemu w Brzeżowie, Cyrkule Kłatauskim, na odkrycie, że on przez nową koley siania zboża i przez nowy sposób uprawy i pielegnowania koniozyny, unikając wszelkich wydatków w gotowiznie na kupno potrzebnego do tego nasienia koniozyny w pierwszym i drugim roku ugorowanie na polu dobrój i średniój gleby całkiem uchyla, a na złej glebie na siódmy rok ogranicza, i że przytém ieszcze roboty byłtem ciągłem w znaczący oszczędzić można; 2) Antoniemu Reinlein mieszczaninowi zegarmistrzowi wyrabiającemu zegary grające i jego synowi Rudolffowi Reinlein, w Wiedniu na przedmieście »Widenina pod Nrm. 32. mieszkającym, na poprawę w robieniu harmoniki na sposób Chiński, gdzie też, luboć instrument tylko trzy stopy długości, dwańście calów głębokości i piętnaście calów szerokości ma, głębokości na osm stóp utrzymuje, klawiatura do grania wolną ręką urządzona, mocony ton w forte i piano dowolnie wyrząd, i oprócz adagiiów, także przez tego harmonice właściwe są, także

każde allegro z expressyją odgrywa i nigdy nie rozstraja się; 3) Urodzonemu Antoniemu Franciszkowi de Emperger, właścicielowi fabryki w Wiedniu w mieście pod Nrm. 618, na odkrycie robienia z kości przez powiększoną temperaturę galarety i kleju osobliwszój piękności, dobroci i użyteczności.

— Z Wiednia d. 22. Maia. —

N. Pan dowiedziawszy się o śmierci Hrabiego Stadiona Ministra Stenu, Konferencyi i Skarbu zasłęty d. 15go t. m. postać raczył następujący list własnoręczny do Prezydenta C. K. powszechney Kamery nadworney Hrabiego Nadasdy z powodu tymczasowego kierowanie Ministerstwem Skarbu.

»Kochany Hrabio Nadasdy!»

»Strata, którą Monarchiia ponieśta przez śmierć Hrabiego Stadiona iest Mi nader bolesną.«

»Wiedząc o tem, że WPan poydzież za skreśloną przez niego drogą, co wkladam na »WPana za obowiazek, przy zatrudnieniach »Prezydenta nadworney Kamery poroczam Mu si tymczasowy zarząd Ministerstwem Skarbu.«

»WPan przeto, ponieważ Mi tak wiele zależy na utrzymaniu dotychczasowego skarbowego systematu i na uzupełnieniu rozpoczętych przedsięwzięć, będziesz zatrudniał się »sprawami Ministerstwa Skarbu naysoisley Moie »wykonywając przepisy.«

»We Pradze d. 19go Maia 1824.«

»Franciszek mp.«

Jego Cesarzka Mośta chce okazać publicznie zadowolenie swoje z wysokich zasług położonych przez zmarłego C. K. Ministra Stenu, Konferencyi i Skarbu, Hrabiego Stadiona, raczył do wdowy po nim pozostałey Hrabiny Stadion własnoręcznie napisać, w sposobie następującym:

»Kochana Hrabino Stadion!»

»Z prawdziwem uczuciem boleści dowiedzialem się o śmierci WParci męża; długoletnie i znakomite uslugi jego zawsze Mi będą pamiętne. W dowód, iż umiem cenić jego uslugi położono w zawodzie Skarbowym, na poczekam WParci roczney pensyi sześć tysięcy

»Złotyob Reńskich a oraz przyymiesz W Pani za-
spewnienie Mołey hu nię żyozliwości i przy-
chylności.«

»W Pradze dnia 19. Maia 1824.«

»Franciszkekmp.«

Z Czech. — Względem pobytu najia-
niejszego Dworu w Pradze zawiera tameczna
gazeta z d. 19. b. m. co następuje:

»Cesarz Jmó trudnił się przed południem
sprawami Państwa; po stole ucziowie tutey-
szego konserwatorium muzyki mieli szczęście
popisywać się, grając symfonie i koncerty;
Cesarstwo Ichmość zadowoleni szczęśliwem wy-
konaniem rozmaitych sztuk muzyki, okazali Sw-
ie ukontentowanie, równie i obecni dostoini
goście swoje przyzwolenie.«

»Wieczorem N. Cesarstwo wraz z innemi
dostoinymi osobami raczyli obecnością swoją
zaszczyć teatr Stanów krajowych. Na ulicach
wiodących do teatru, iakoteż koło tegoż mnó-
stwo zebranego luda wydawało radośne okrzy-
ki, które Najiańszszym osobom idącym gan-
kami teatru aż do przygotowanych dla siebie
mieysa towarzyszyły.«

»Teatr był rześisto oświecony, i tak peł-
ny, iż pół godziny przed przybyciem N. Cę-
sarstwa nikt więcę wycić nie mógł.«

»Odgłos muzyki i tysiąc razy powtórzone
Vivat za przybyciem N. Cesarstwa do loży,
były dowodem publiczney radości którą to
szczęrą oznakę cwi i przychylności łaskawie
Najiańszsze osoby raczyły.«

»Prolog, szczerem i usy wiernych Cze-
chów oddany, rozpoczął przedstawienie, a
powiawiające się wyrazy radości, za każdym o-
kresem onegoż, stawily niezaprzeczone dowo-
dy, że myśli poety były ucznociem publiczności.«

»Dzisiaj raczył N. Pan dawać posłuchanie:«

»Wieczorem był u Dworu bal, na który
znaczna część osób stanu szlacheckiego miała
zaszczyć być wezwana.«

Wiadomości zagraniczne.

Ameryka Hiszpańska.

Gazeta Madrycka z d. 4. Maia zawie-
ra znowu wiadomości o wielkich pomyslnościach
woyska Królewskiego w Peru pod sprawą Val-
desa:

»Jenerał ten (wyrzaża też gazeta) umiał ko-
rzystać ze zwycięstwa swojego odniesionego nad
dywizyją Jenerała powstańców. Santa Cruz za-
bwiem po owem zwycięztwie ruszył spieszenie
przeciwko Jenerałowi Sucre, dowodzącemu
korpusowi Kolumbiyckich i pułkowi jazdy
Chiliyckich, pod nazwiskiem »Niewinni.« Su-

cre, cofnął się do Quiloa, lecz i z tam-
tąd wyparty, połączył się z Boliwarem pod
Truxillo. Ten ostatni wódz zostawił w Li-
mie tylko 2000 ludzi, po więkšej części zło-
żonych z milicyi mieyskię. Jenerał Canter-
rao obozował pod Limą na czele silney dy-
wizyi. Woysko Chiliyckie powróciło do Val-
paraiso, i zdaie się, że nie chce więcę na-
leżeć do woyny. Hiszpanie osadzili także Ioa.
Słowem, podług tegoż doniesienia woysko Kró-
lewskie w całym panunie Peru, o którego po-
łudniowę granicy zajęciu aż do Limy, i dal-
szych zwycięztwach nie można wątpić. Lazer-
na, Canterrao, Valdes ubiega się o sławę
z Cortezami i Pizarem. — Wiadomości te przy-
wieść miała do Gibraltaru korweta północno
Amerykańska Fabius, która przy końcu Gru-
dnia r. z. Calao opuściła.

Po dwumiesięcznem prawie zawieszeniu
broni zawartem między Vera-Cruz i twierdzą
San Juan de Uloa, rozpoczęto z obojęt-
stwy ogniem w d. 18 Marca. Hiszpanie uzbroili
flotylę, która krąży pod brzegami Alveredo,
i w d. 17. Marca zabrała okręt pływący pod
banderą Meksykańską. Ponieważ podczas tegoż
zdarzenia twierdza Mocambo strzelała do flo-
tylli Hiszpańskię, zdaie się więc, iż to dano
powód do kroków nieprzyjacielskich. Zanko-
wi San Juan dostarczaią nieustannie żywności
i zapasów woiennych.

Gazeta poranna Angielska, nie po-
deyrzana, aby wieści szkodliwe sprawie pow-
stańców Ameryki Hiszpańskię ogłaszać
miała, zawiera w ostatnich numerach swoich
(z d. 7. Maia) następujący list z Limy z d. 24.
Grudnia r. z.: »Hiszpanie za trzy lub cztery dni
wniędą znowu do tey stolicy; wszakże nie
wzmacznąę sile, bowiem niepodobna, aby zo-
stawili w tyle Boliwara, który pewnie ma
pod swoją sprawą 10 do 12,000 tysięcy ludzi.
Z 3000 ludzi posiłków z Panamy spodzie-
wanych, połączyło się z Boliwarem 2000 z
Kolumbii, a to czego mu niedostaie, są — pie-
niądze, których nie wiele będzie mógł zebrać,
ponieważ kontrybucyia, którą w Limie rozpi-
sał przed opuszczeniem tegoż miasta, nie była
wybrana; Stolica ta (naybogatsza w świecie) w
sposobie trudnym do wierzenia ogołocona z
pieniędzy i wielka liczba rodzin naygodniej-
szych, piastniących za Rządu teraźniejszego
urzędy, doznaią potrzeby, a kraj nie w sta-
nie wyplacać im ich pensyie. Również i Hisz-
panie tego samego doświadczaią losu, tak Om-
cerowie iak i szeregowi, od czasu iak Limę
w roku 1821 opuścili nie odebrali więcę iak
półowę żołda. Kraj niezmiernie woynę wyni-

szczony, wiele najmożniejszych rodzin zubożało, i jeśli ten stan dłużey potrwa, biedni mieszkańcy tego kraju ulegną ciężarowi nieszczęść. Owe 2500 ludzi wystanych z Chili w posiłkach iak wiadomo pobstemu Jenerałowi Santa Cruz do Intermedios, powrócili do Chili. Powody do tego kroku różnie są podawane, — jedni mówią, że działać będą dla siebie, bo nie chcą zostawać pod rozkazami Boliwara; inni, że tylko dla tego udali się do Coquimbo, aby tamże, gdzie lepięy zaopatrzyć się mogą w różne potrzeby, czekać, aż Boliwar zebrawszy wszystkie swoje siły, wyciągnie ku Limie, pozmę oni znou dywersyją wewnątrz uczynić zamysłaig. Co domnie mniemam, iż powodem do ich powrotu, jest pannaicy nierząd w Chili, który zmusił Dyrektora do odwołania tego wojska, aby rewolucyjne umysły ludu na wodzy utrzymać. Chociaż Riva Agnero uwięziony w Guayaquil, iednak stronnictwo jego nie pokonane; eskadra Peruńska pod Admiralem Guise, rodowitym Anglikiem, nie chciała zgodzić się na srodki, przeciwko onemuż przedsięwzięte, i w celu dania mu pomocy popłynęła do Truxillo; za przybyciem tamże, dowiedziawszy się Admirat tej eskadry, że zawieziono Riva Agnerę do Guayaquil, opanował on mały okręt Terrible, na którym było uwięzionych kilku stronników Riva Agnera; Jenerał Santa Cruz jest także na pokładzie iego fregaty la Prueba, i wzbrania się oznac terażniejszego Rządu. Ciagle utrzymuje się wieść, że Hiszpanie zaraz po osadzeniu Limy zaprowadzą (ogłoszoną wyrokiem Króla Hiszpańskiego) wolność handlu dla wszystkich narodów i t. d. Mówią, że w Pisco pozwolono wprowadzać towary po 35 procentu po meło znaczącem ocenieniu. — Dalęy z d. 30. Grudnia: »Dzisiaj spodziewamy się tu Boliwara. Obecność iego jest potrzebną bardzo, bo w Rządzie rozmalcie się dzieje, przeczo wojsko dopuszcza się niepokoiących bezprawioń. Na drodze do Calao zatogawierdzy popełniła niedawno rozboie i zaboystwa. W Sobotę zabito trzech Anglików a dwóch raniono; w bitoe położyli Anglicy z tego rozboyniczego żołnierstwa dwóch, z których ieden był Kapitan. Tegoż samego dnia i tą samą drogą przybyłem, leoz, że byłem zbroyny, więc ci hultaje nie wazyli się na mnie. Mały żołd, dawany wojsku jest powodem do tęg nie karności. Jak sądze Boliwar powraca w zamiarze, zebrał więcęy pieniędzy dla zapłacenia swojego wojska. Wieść o wniyciu Hiszpanoń do tęg stolicy ustała; przy odeyciu naszym ostatnich listoń stali oni spokojnie w Xanga

i Pisco wedluz brzegoń, oba te mieysca oddalone od Limy na 150 mil Angielskich. Wozoray mowiono, że Admirat Peruński Guise zawarł z Boliwarem ugode, co też do wiary podobna.

Hiszpania.

Wyrok Królewski z dnia 14. Maia znosi urządzenie milicyy Królewskich. Wiele miast Królestwa podało w tym celu do Króla prośhy.

Innym wyrokiem Policya prowincyy Baskijskich miasto Sądow wojennym, poroczona jest Depntacyjom prowincyynym.

Podług doniesień z Madrytu z dnia 29go Kwietnia rodzina Królewska cieszy się z zupełnego zdrowia w Aranjuez.

Gazeta Rządowa Madrycka z dnia 29. Kwietnia zawiera niektóre artykuły Konwencyi zawartęy w d. 9. Lutego r. b. między Królem Francuzkim a Hiszpańskim, względem pobytu woysk Francuzkich w Hiszpanii. Artykuł pierwszy opiewa, że rzeczy do ubiern, mundury, żywność i inne do potrzeb i zużycia nieodzowne przedmioty, będą wprowadzane do Hiszpanii bez opłaty; artykuł II. oznacza, że woyskowi i urzędnicy woyska, czyto udaig się do swoich korpusoń, lub opuszczając Hiszpanię powracają do Francyi, nie będą obowiązani do cła za rzeczy do osobistego onych użycia służące.

Między pułkiem Hiszpańskim, zwanym »Królewskie, rozłożonym w Alcazar i ochotnikami Królew; tegoż miasta zaszła bitka, ostatni zwyciężyli; pułk musiał wyysć do Infantesa.

Wielka Brytania i Irlandyia.

Z Portsmouth donoszą: »Galiota bombardyerska: »the Terror» odplynęła dnia 7go Maia z listami urzędowemi do Admirala Neale, stojącego pod Algierem. Nie sądzą, aby zaraz użyto oręża przeciwko iaskini rozbóynikoń morskich. Do prawdy podobna, że Dey wezwany będzie na nowo i dopiero, gdy odrzuci wszelkie przetozenia, rozpocznie się bombardowanie, które atoli zaysć ma podczas nocy dla mnieyszego okretóń i onych osady bezpieczeństwa. Cztery galioty bombardyerskie Terror, Etna, Infernal i Meteor przeznaczone do tęg wyprawy. W tym celu uzbraią także sześć fregat: Blondynę, Seringapatnam, Diamond, Darmouth, Blanke i Syrenę. Thetis odebrała rozkaz, aby iak nayspieszniey połączyła się z Kommodorem Bullen przy złotych brzegach Afryki, dla przeskłodzenia skutkom katastrofy zaszłęy pod Akragą. Atoli obawiać się należy, by posiłki te

nie były zapóźne, gdyż zwycięzcy Aszantysowie mieli dosyć czasu, posunąć się na brzegi i zburzyć wszystkie tam będące osady Angielskie.

Ze wszystkich stron dochodzą potwierdzające się wiadomości o klęsce na złotych brzegach Afryki. Merkury Kaldouski zawiera z samy Akrj list z dnia 31. Stycznia, w dziesięć dni po bitwie, pisany przez Oficera, który do onęj należał; oto jest wyinek z listu wspomnianego:

»Wojsko Angielskie, w liczbie 5,000 pod sprzą Sir Ch. Mac-Carthy, wyruszyło ku Commassi, Stolicy Aszantysów, 180 mil Angielskich (70 godzin) od brzegów odległéj. — Aszantysowie szli już przeciwko nam. D. 21. t. u. spotkaliśmy się. Wyjąwszy kilka osób, między którymi i ja cudem ocalałem, wszyscy poginęli. Spodziewać się, iż zwycięzcy Aszantysowie niebawem na nas uderzą. Bez szybkiej i silnej pomocy ani piędzy ziemi nie będziemy mieli na złotych brzegach.

W Manchesterze w d. 1. Maia, podczas roboty pehła parowa machina siły 30 koni w przędzalni bawełny P. Rooth, wie ludzi zabiła i tak budowę uszkodziła, że w niéj nie można mieszkać.

Francyi a.

P. Benjamin Constant powrócił z podróży dnia 8go Maja. Przywiezione dowody swojej zdolności wyborowéj podał mianowaney na ich przyzrenie Komisarzy, która zgromadziła się natychmiast pod przewodnictwem P. Martignac.

Z Bayonny piszą pod d. 1. Maia, że dywizya odwodowa z Loverdo stojąca w owym Departamencie zaczyna od d. 4. Maia wychodzić do Hiszpanii. Z Bordeaux i z innych miejsc wyruszają także w tym samym celu 39ty i 52gi liniowe pułki. Mowią, że 20 tysięcy wojska uda się do Hiszpanii.

Hiszpański Generał Morillo przybył do Paryża.

W liście pisanym d. 8go z Paryża czytamy, co następuje, pod d. 8. Maia: »Znowu usłyszymy głosy przeciw Opozycji. PP. Saulot Baguenault, Lemoine Desmares, pierwszy najbogatszy bankier Stolicy, drugi najznakomitszy fabrykant prawinowy, Hrabia Lebourdonnaye i kilku innych kupilo prawo własności Arystarcha, liberslney dawno inż wspomnianey Gazety, która nie wychodziła od lat kilku; słychać także, iż jeden z dawnych właścicieli »Białey Charągwie, P. Mai-

siere, wraz z P. Sarran, znanym z wydanego niedawno pewnego opozycyjnego pisma, stanął na czele téj redakcyi. Pytaniem jest, czyli wydanie Dziennika tego obeydzie się bez processu, i czyli Rząd pozwoli mu wychodzić, wlaszcza, że podług wyraźnego zezwolenia Rządu żaden nowy Dziennik wydawany być nie może. Tymczasem, jeżeli się nie myle, przypominam sobie, że gdy cheisno wznowić Gazetę »Oriflamme«, Trybunały wyrzekły przy téj sposobności zdanie swoje na korzyść kupna i odnowienia przestalego wychodzić Dziennika, ponieważ przez to, że nie był wydawany, nie tracił prawa własności.«

List pisany z przylądku Dobréj Nadziwi d. 4. Stycznia donosi z wyspy Madagaskaru następującą wiadomość: »Andromacha zawięta dnia 29go Listopada do Beudatooki wlasnie, gdy wojska Króla Radamana i Króla Adana Saula wystąpiły przeciw sobie. Zyczeniem Radamana jest podbić sobie tę całą okazałą wyspę, znieść ohrzydłą i nieudziłą sprzedaż niewolników, a zato wprowadzić handel i rolnictwo. Król ten prosił Francuzkiego Komandora za pośrednika, ażeby imieniem jego, ludowi, którego Królem jest Adan Saul, zapewnił życie i szanowanie jego własności w przypadku, za co Królowi Radamanowi przyrzeknie wierność i zachowanie pokoin. Komandor dokazał tyle, że Beudatookanie wywiesili nie tylko banderę Radamana, ale posłali także do niego Deputowanych, dla potwierdzenia traktatu. Handel niewolnikami naszczętem jeszcze prowadzony bywa, ale ponieważ Radaman okazał się być jego nieprzyjacielem, będzie więc poniekąd zatamowany. Tymczasem esłaiem zniesionym nigdy być nie może, chyba, że należą na niego ciężką karę, lub większą jeszcze siłę marsza posła na to morze.«

Podług ogłoszonego wykazu ceny chleba na czas od 1go do 30go Czerwca 1844 ważyć powinny: bułka montowa po kr. 1/2, łót. 7 7/8 detto po kr. 1, łót. 15 6/8 — bułka ordynaryjna po kr. 1/2, łót. 10 3/8 detto po kr. 1, łót. 20 6/8 bochenek chleba białego po kr. 1, funt i łót. 2 5/8 — detto po kr. 3, funt 3 łót. 8 1/3 — detto po kr. 6, funt 6 łót. 16 4/8 — bochenek chleba śniadego po kr. 1, funt, i łót. 21 5/8 — detto po kr. 3, funt 5 łót. 15/8 — detto po kr. 6, funt. 10 łót. 2 1/8 — bochenek chleba razowego po kr. 2, funt. 4 łót. 16 — Funct mięsa na cały miesiąc b. kosztuje 2 kr. w M. R.

O zachowaniu tego wykazu przekonąć się można na wadze ku temu pod ratuszem wystawionéj; oraz wzywa się każdego, by wykroczenie przeciwne taryfie doniósł, a prócz zatajenia nazwiska, przyzwolą odbierać nagrodę.

(De tego Numeru Gazety jest Rozmaitości Numer XXII. dołączony.)